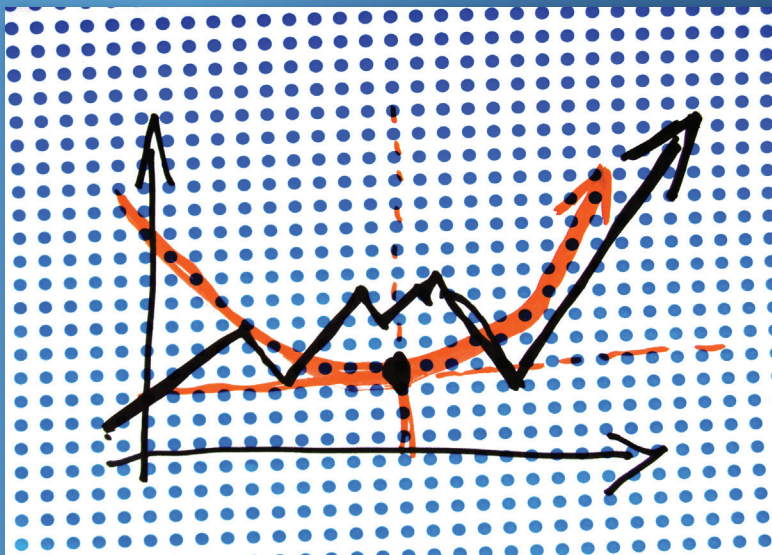

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857- 7296

ГОДИШЕН ЗБОРНИК 2016 YEARBOOK

ГОДИНА 8

VOLUME X

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF ECONOMICS

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN: 1857- 7296

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2016**

YEARBOOK

ГОДИНА 8

VOLUME X

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF ECONOMICS

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF ECONOMICS**

За издавачот:

Проф.д-р Трајко Мицески

Издавачки совет Editorial board

Проф. д-р Блажо Боев	Prof. Blazo Boev, Ph.D
Проф. д-р Лилјана Колева - Гудева	Prof. Liljana Koleva - Gudeva, Ph.D
Проф. д-р Трајко Мицески	Prof. Trajko Miceski, Ph.D
Проф. д-р Ристо Фотов	Prof. Risto Fotov, Ph.D
Проф. д-р Круме Николоски	Prof. Krume Nikoloski, Ph.D
Проф. д-р Еленица Софијанова	Prof. Elenica Sofijanovska, Ph.D
Доц. д-р Емилија Митева-Кацарски	Emilija Miteva-Kacarski, Ph.D
Доц.д-р Благица Колева	Blagica Koleva, Ph.D
Доц.д-р Љупчо Давчев	Ljupco Davcev, Ph.D

Редакциски одбор Editorial staff

Проф. д-р Трајко Мицески	Prof. Trajko Miceski, Ph.D
Проф. д-р Ристо Фотов	Prof. Risto Fotov, Ph.D
Проф. д-р Круме Николоски	Prof. Krume Nikoloski, Ph.D
Проф. д-р Ристе Темјановски	Prof. Riste Temjanovski, Ph.D

Главен и одговорен уредник Managing & Editor in chief

Проф. д-р Трајко Мицески Prof. Trajko Miceski, Ph.D

Јазично уредување Language editor

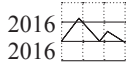
Даница Гавриловска-Атанасовска Danica Gavrilovska-Atanasovska
(македонски јазик) (Macedonian)

Техничко уредување Technical editor

Славе Димитров Slave Dimitrov
Благој Михов Blagoj Mihov

Редакција и администрација Address of editorial office

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип Goce Delcev University
Економски факултет Faculty of Economics
бул „Крсте Мисирков“ бб Krste Misirkov b.b., PO box 201
п.фах 201, 2000 Штип, Македонија 2000 Stip, R of Macedonia

СОДРЖИНА
CONTENT

Проф.д-р. Трајко Мицески, Марија Михајлова УЛОГАТА НА МЕНАЏМЕНТОТ ЗА УСПЕШНО РАБОТЕЊЕ НА ФИНАНСИСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ.....	7
Проф. д-р Јанка Димитрова, Павлинка Димитрова АКТУЕЛНА СОСТОЈБА СО РЕВИЗОРСКАТА ПРОФЕСИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	21
Доц.д-р Емилија Митева-Кацарски АЛТЕРНАТИВНИ ИЗВОРИ НА ФИНАНСИРАЊЕ НА ТРГОВИЈАТА	37
Доц.д-р Стеван Габер, доц. д-р Илија Груевски ЕКОНОМСКИ ТЕОРИИ НА ЈАВЕН ИЗБОР.....	49
А.Зисовска, проф. д-р Т.Мицески ВЛИЈАНИЕТО НА СИСТЕМОТ ЗА НАГРАДУВАЊЕ ВРЗ ЗАДОВОЛСТВОТО НА ВРАБОТЕНИТЕ	61
Емилија Божинова Манојлова, проф.д-р Ристо Фотов ТЕОРИИ ЗА СТРУКТУРАТА НА КАПИТАЛОТ.....	81
Горан Стаменков, проф.д-р Ристо Фотов РИЗИЧЕН КАПИТАЛ, ФОНДОВИ И ВИДОВИ НА РИЗИЧЕН КАПИТАЛ	91
Анета Десковска, проф.д-р Трајко Мицески УЛОГАТА НА КОМУНИКАЦИСКИТЕ ВЕШТИНИ И ИНФОРМАТИЧКИТЕ КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО БИЗНИС-АКТИВНОСТИТЕ.....	101
Д. Цековска, проф.д-р Т. Мицески СПОСОБНОСТА НА ЛИДЕРОТ ЗА ВАЛОРИЗИРАЊЕ НА ПЕРФОРМАНСИТЕ НА ВРАБОТЕНИТЕ	123

Д. Гелевски, проф. д-р Т. Мицески

**ОБУКА НА ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА
АДМИНИСТРАТИВНИ СЛУЖБЕНИЦИ** 145

Рина Латифи Исаки, проф. д-р Трајко Мицески

**МИГРАЦИЈА НА ЗДРАВСТВЕНИТЕ КАДРИ ОД
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА** 165

Верица Митева, проф. д-р Трајко Мицески

**ПРАВИЛЕН ПРИСТАП ВО УПРАВУВАЊЕ СО
КОНФЛИКТИ КАКО ФАКТОР ЗА ВЛАДЕЕЊЕ НА ДОБРА
ОРГАНИЗАЦИСКА КУЛТУРА** 197

Сребра Иљовска, проф. д-р Трајко Мицески

**КРЕИРАЊЕ НА МЕНАЏМЕНТ СТРАТЕГИЈА ВО
ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА СО ФОКУС НА ВЛИЈАНИЕТО
НА ОДРЕДЕН ОДДЕЛ**..... 221

Никола Горгиевски

**ЗАДАЧИ НА ФИНАНСИСКАТА ФУНКЦИЈА ВО
КОМПАНИИТЕ** 243

Горица Стојанова, проф. д-р Еленица Софијанова

**ТИМОВИТЕ КАКО ФАКТОР ЗА ЕФИКАСНО
РЕАЛИЗИРАЊЕ НА СТРАТЕГИЈАТА НА ОРГАНИЗАЦИЈА** 257

РИЗИЧЕН КАПИТАЛ, ФОНДОВИ И ВИДОВИ НА РИЗИЧЕН КАПИТАЛ

Горан Стаменков¹, проф. д-р Ристо Фотов²

Апстракт

Капиталот кој „големците“ го имаат акумулирано и стекнато и истиот сакаат да го инвестираат во развивање на други и туѓи мали бизниси се нарекува ризичен капитал. Со о инвестирањето во мал бизнис тие очекуваат значително зголемување на истиот за релативно краток временски период. Фондовите за ризичен капитал се претпријатија кои имаат задача да го контролираат капиталот и имаат за цел да привлекуваат висококвалитетни инвеститори. Постојат три основни видови на ризичен капитал: корпоративен ризичен капитал, регионален ризичен капитал и бизнис ангели.

Клучни зборови: *инвестиција, бизнис, компанија, период, извор, финансирање.*

1) goran.208292@student.ugd.edu.mk

2) Редовен професор на Економски факултет-Штип при Универзитет Гоце Делчев.

SOURCES OF FUNDING IN CERTAIN STAGES OF THE LIFE OF A SMALL BUSINESS

Goran Stamenkov

Abstract

Capital which “moneybags” have accumulated and acquired and the same want to invest in developing other foreign and small businesses called venture capital. By investing in a small business, they expect a significant increase on the same relatively short period of time. Funds for venture capital are companies which tasked to control capital and aim to attract high quality investors. There are 3 basic types of venture capital: corporate venture capital, a regional venture capital and business angels.

Key words: *investition, business, company, period, source, funding.*

1. Вовед

Наједноставната дефиниција на ризичен капитал е капитал на богатите поединци или институции кои ги инвестираат своите ресурси, знаење и искуство во новоформирани мали бизниси со потенцијал за брз раст и развој. На овој начин, претприемачите и сопствениците на малите претпријатија ги обезбедуваат средствата кои недостигаат во овие компании и очекуваат висок годишен принос од инвестирање на своите средства, т.е. значително зголемување на овие средства во краток рок. Интензивниот развој на претпријатијата преку вложување на ризичниот капитал може значително да ги подобри нивниот углед, статус и атрактивноста за идните потенцијални инвеститори.

Ризичниот капитал (анг. *venture capital*) е капитал обезбеден од страна на квалификувани инвеститори за финансирање на фирмите, кои обично се наоѓаат во раните фази на развој и во брзорастечките индустрии. Овој вид на инвестиции носи голем ризик, но и потенцијален голем профит. Овој вид капитал е од клучно значење во финансирањето на овие компании, бидејќи поради ризиците на кои се изложени им е ограничен нивниот пристап до пазарите на капитал и банкарските кредити.

Ризичниот капитал претставува потесен концепт од ризичен приватен капитал (анг. *private equity*). Во приватниот капитал станува збор за капиталот што се вложува во сопственичката структура, без оглед на фазата во која се наоѓа компанијата. Покрај тоа, ризичниот капитал подрабдира активно вклучување на инвеститорите во управување со

компанијата, совети, па дури можеби и приклучување на компанијата кон некоја друга. Во приватниот капитал тој ангажман може да биде активен или пасивен, во зависност од стратегијата за инвестирање. Освен ризичниот капитал, приватниот ризичен капитал вклучува стекнување на позајмените средства (анг. *leveraged buyout*), капитални инвестиции во развој и реструктурирање (анг. *growth capital*), мезанин капитал (анг. *Mezzanine capital*) и инвестиции во финансиски стабилни компании (анг. *distressed investments*).

Во суштина, ризичниот капитал ги поврзува вишокот на средства на пазарите на капитал (инвеститори) со компании и/или проекти со висок економски потенцијал, кои немаат директен пристап до институционални инвеститори (берзи), во ситуација каде што претприемачите не можат да ги соберат потребните средства било преку инвестициони, пензиски фондови или банки.

2. Фондови на ризичен капитал

Фондот на ризичен капитал е фондот на некоја компанија која управува капитал наменет првенствено за средни и долгорочни инвестиции во компании кои по правило не котираат на берзата, и имаат висок растечки потенцијал. Кога се кажува фонд на ризичен капитал се мисли на компанијата која го раководи. Фондовите собираат капитал со привлекување квалификувани инвеститори кои го вложуваат својот сопствен капитал за да инвестираат подоцна во специјално избрани компании и проекти. Квалификувани инвеститори можат да бидат богати поединци или институционални инвеститори, како што се пензиски фондови, осигурителни компании и други специјализирани фондови.

Фондовите на ризичен капитал ги инвестираат својот капитал, знаење и искуство, главно, во start-up компании на локално и регионално ниво. Поретки случаи се инвестиции во национални и меѓународни проекти и потфати. Тие се многу внимателни при изборот на проекти за финансирање и прифаќаат мал број на компании во однос на бројот на компании што се нудат. Капиталот што го инвестираат е неколку пати помал од сумите вложени од страна на професионални инвеститори.³

Во оваа смисла, ризичниот капитал е погодна опција ако сакате да започнете нов бизнис, да го подобрите или развиете веќе постоечкиот бизнис, да ја промените големината на пазарниот удел на компанијата, да воведете нови производи на пазарот, да дојдат до израз креативноста и иновацијата, да продаде дел или целата компанија итн., без притоа претприемачот или компанијата да имаат дополнителен капитал кој ќе овозможи реализација на тој план (од банки или други фондови).

3) Eric D. (2003) – *Finansiranje trzista I instrumenti*. 2. izdanje (285-288)

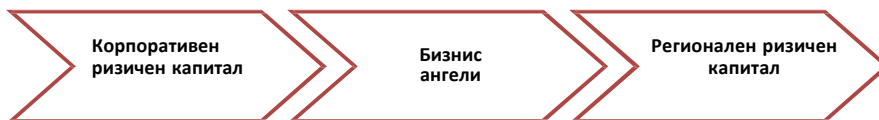
За да привлечат капитал, претприемачите и малите и средните претпријатија треба да имаат атрактивни проекти, но исто така и правилно и успешно да ги презентираат своите бизнис-идеи пред потенцијалните инвеститори. Инвеститорите на ризичен капитал на различни начини доаѓаат до пристап на информации и во контакт со потенцијалните корисници доаѓаат сами или преку застапник. Поради високиот ризик на кој се нафаќаат, инвеститорите очекуваат брзо да се реализира значителен поврат на инвестицијата.

Главната цел на фондот на ризичен капитал е остварување профит од вложената инвестиција преку различни стратегии за излез. Овој вид на капитал не е заинтересиран за мнозински акции т.е. купување на компанијата. Се вложуваат пари, но се задржува и правото на финансиска контрола над истите, и се цели да им се помогне на компаниите во подигање на производство, техничката опрема, перформансите на пазарот, со цел зајакнување на компанијата и подигање на нејзината пазарна вредност.

Во светот ризичниот капитал во текот на годините се покажа како двигател на развојот на земјите. Со прифаќање на големи ризици за инвестирање на својот капитал и водењето на млади компании, ризичниот капитал игра важна улога за претприемачите со визија. Без капитал, претприемачите со најдобрите идеи никогаш не успеале да ги претворат своите идеи во реалност. Тоа се должи на недостаток на разбирање од страна на кредиторите, финансиските институции и банки, недостаток на контакти, па и поради нивниот недостаток на разбирање процесот на почнување и развивање на бизнис.

3. Видови на ризичен капитал

Постојат три основни видови на ризичен капитал кои учествуваат во инвестирање во нови бизнис потфати:

3.1. Корпоративен ризичен капитал

Корпоративниот капитал се карактеризира со тоа што се состои од една компанија или партнерство на 2-40 професионални луѓе кои се специјализирани во одредена област.

За да може компанијата да опстојува се формира фонд на ризичен капитал и се бараат инвеститори заинтересирани да инвестираат

значителни средства во него.⁴

Фондот може да се основа во форма на отворен фонд (на располагање на јавноста) или затворен, со ограничено време на постоење. Штом ќе се формира фонд, истиот служи како извор на финансиски средства кои се инвестираат во ветувачки бизнис проекти.

Корпоративниот капитал во основа се состои од фондот на една компанија или партнерство, првенствено наменет за средни и долгорочни инвестиции во почетна или средна фаза на развој со висок потенцијал за раст.

3.2. Бизнис Ангели

Бизнис ангелите се форма на така наречениот неформален ризичен капитал. Станува збор за лица кои имаат високо ниво на вредност на нето средствата кои се вложени во капиталот на компанијата.⁵ Лица кои лесно ќе се одлучат да инвестираат во одредена ветувачка компанија, на која активно ќе ѝ помагаат да постигне успех на пазарот.

Бизнис ангелите се поединци кои имаат поголеми количини на финансиски средства и конкретни деловни знаења и кои ги инвестираат своите ресурси и знаење во малите претпријатија со изгледи за брз и сигурен раст и развој.

Најчестата форма на инвестиции од бизнис ангелите се одвива преку замена на инвестициите за удел на компанијата (вообичаено мал). Ова значи дека инвеститорот, заедно со претприемачот, го дели ризикот и често учествува во управувањето во работењето на претпријатието, како по правило, без посебен надомест. Понекогаш инвестицијата се одвива во форма на заем, односно бизнис ангелот дава кредит кој не мора да се враќа доколку се исполнат некои претходно договорени услови и заемот се претвора во дел.

Капиталот на бизнис ангели е погоден извор на финансирање од голем број причини:

- Нема враќање на пари, за разлика од заем, закуп, лизинг и слично;
- Покрај капитал, ангелите можат да понудат знаење и искуство, што ќе помогне во развојот на претпријатието;
- Ако една компанија се развива и расте, истата може да биде извор на дополнителни финансиски инвестиции и стабилно финансиско работење на компанијата и подобрување на работењето на системот за управување со компанијата и слично.

4) Potencijal rizičnog kapitala - 5.Godišnja Konferencija Udruge Korporativnih Rizničara Osijek, 29.09.2008

5) <http://startups.co.uk/what-are-business-angels-and-what-can-they-offer/>

Суштинската разлика што ги одвојува ангелите од корпоративниот ризичен капитал е тоа што тие не гледаат само профит, туку наоѓаат свое работно задоволство. Карактеристиките што ја делат со корпоративниот капитал се дека бизнис ангелите ќе инвестираат во една компанија, ќе работат за да ја зголеми својата вредност и по одредено време ќе излезат од компанијата. Функционирањето на бизнис ангелите често е многу различно, поради фактот дека зависи од голем број поединци и на нивното разбирање на бизнис.

MIT Entrepreneurship Center разликува четири типа на бизнис ангели:

- Ангели чувари (анг. guardian angels) кои носат претприемачко искуство и знаење на специфични индустрии. Тоа се луѓе кои биле успешни претприемачи во истиот сектор во кој сакаат да инвестираат повторно;
- Ангели претприемачи (анг. entrepreneur angels) кои имаат искуство во започнувањето претприемачки потфати, но во друг сектор, различен од оној на инвестирањето;
- Оперативни ангели (анг. operational angels), кои имаат искуство и знаење стекнато во одредена индустрија, работејќи во големи компании. Можеби им недостига работно искуство од мали, новоформирани фирми;
- Финансиски ангели (анг. Financial angels) инвестираат исклучиво за да добијат поврат на вложените средства.

Резултатите од бројни студии покажуваат дека финансирањето преку бизнис ангелите е најчесто во ИТ секторот, вклучувајќи ја интернет трговијата, софтвер и мултимедија, индустријата, здравството и биотехнологијата.

Бизнис ангели обично се докажани претприемачи, луѓе кои веќе долго време се на менаџерски позиции, сопственици на успешни компании, но исто така и многу други кои имаат капитал и сакаат да инвестираат во нови работни места за кои тие веруваат дека може да се направи сериозен профит, па дури и по цена на ризик да би останале без своите пари.

Бизнис ангелите најчесто се луѓе кои сакаат да се активираат во бизнисот, било како активно учество во проекти во кои треба да се инвестира, било како менаџмент консултанти. Мотивите за овој вид на инвестиции често се со психолошка природа, кога поединци преку вакво инвестирање сакаат да си докажат себеси и пред околината дека се способни за вакви иницијативи.

Бизнис ангелот е во ситуација да се одлучи дали сам себеси ќе си биде советник (ментор) или ќе вклучи експерти, кои ќе му помогнат во

реализирање на проектот. Парите добиени од бизнис ангелите често во бизнис жаргон се нарекуваат „паметни пари“, бидејќи освен чисти пари, претприемач со тоа обично добива искуство, знаење, деловни контакти, менаџерски совети и сите друго познавање на инвеститорите.

3.3. Регионален ризичен капитал

Финансирање на регионалниот капитал има за главна цел - ангажман на целиот потенцијал од одредени области со цел да се создаде основа за намалување на регионалните разлики.

Главната предност во споредба со постојните решенија е дека преку партнерство помеѓу приватниот и јавниот сектор се мобилизира потенцијал за развој на подигање на нивото на претприемачки способности на поединци и компании.

Постоенето на регионален ризичен капитал влијае на мобилизација на претприемачки способности, ресурси и усвојување на стандардите што ќе резултира со зголемување на конкурентноста на економиите во регионот. Соработката меѓу приватниот и јавниот сектор во формирањето на овој тип на финансирање ќе резултира со зголемување на ефикасноста во изборот на проекти што ќе доведе до зајакнување на регионалната економија и намалување на регионалните диспропорции во земјата.

Се разбира, овој систем на функционирање бара промена на законската регулатива, како и прераспределба на ресурсите и на губење на автономноста на државата во финансирањето на економиите во регионот. Јасно е дека намалувањето на влијанието на државата во процесот на донесување одлуки околу инвестирањето на регионалниот ризичен капитал претставува главната пречка за развојот на оваа форма на финансирање.

4. ФАЗИ ВО ФИНАНСИРАЊЕТО НА РИЗИЧНИОТ КАПИТАЛ

Табела 2.1. Фазы во финансирањето на ризичниот капитал

ФАЗА	РИЗИК ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ
„Seed“ капитал	80%
„Start-up“ капитал	60%
Капитал за финансирање на прва фаза	50%
Капитал за финансирање на втора фаза	40%
Капитал за финансирање на трета фаза	30%
„Bridge“ капитал	25%

Извор: Кралев Т., Чубровиќ И. (2003), „Менаџмент на претприемачкиот бизнис“, ЦИМ, Скопје

1. Почетна фаза во финансирањето на ризичниот капитал се нарекува „seed“ - семен капитал. Им се дава на претприемачите за да го докажат својот концепт и да се квалификуваат за понатамошна работа. Во оваа фаза ризикот е најголем дури 80%, па затоа инвестираниот капитал е најмал. Овие рани финансирања можат да бидат насочени кон развој на производот, истражување на пазарот, изградба на менаџерскиот тим и развивање на бизнис план и се комплицирани бизнис можности за финансирање. Оваа фаза е една од најризичните и најтешките, а средствата кои се обезбедени во неа ќе учествуваат во понатамошната експанзија на компанијата.

Ако идејата и производот се квалификувани за понатамошно истражување, процесот ќе оди во втората фаза. За компаниите кои се во можност да започнат со работа, но не и за комерцијално производство и продажба се користи „Start up“ капиталот за поддршка на развојот на производот и иницијалниот маркетинг (истражување на пазарот). За разлика од „seed“ капиталот, ризикот на „start up“ капиталот е помал и изнесува 60%. Овој вид капитал се користи кај компаниите кои се во бизнисот кратко време, но сè уште не ги продаваат своите производи на пазарот. Појавата на нов производ предизвикува промени во состојбата на пазарот и зголемување на конкуренцијата. Во оваа фаза се поставува организациона структура, се воочува способноста на менаџерскиот тим и се забележуваат првите приходи кај компаниите, но не се остварува добивка. Доколку инвеститорите не се задоволни од резултатот од истражувањето на пазарот, тие можат да го прекинат вложувањето во компанијата, со што ќе се бара нов инвеститор.

Капиталот за финансирање на првата фаза се однесува на финансирање на компанијата за развојот на производот и започнување на комерцијалното производство и продажба. Повеќето компании во оваа фаза се во бизнисот помалку од три години и се врши тестирање на производите, услугите. Ризикот за реализирање на оваа фаза изнесува 50%.

Капиталот за финансирање на втората фаза има за цел да обезбеди обртен капитал со кој компанијата може понатаму да функционира. Во оваа фаза, идејата е трансформирана во готов производ, се зголемува обемот на продажба и доаѓа до средба со конкурентите на пазарот. Главна цел е заземање поголем удел на пазарот и минимизирање на ризикот и трошоците. Во оваа фаза ризикот се намалува на 40% и може да се процени, бидејќи компанијата сега е концентрирана на промоција на производот и негова продажба.

Капиталот за финансирање на третата фаза е фаза на експанзија, се користи кога компаниите имаат растечки обем на продажба. Во оваа фаза ризикот уште повеќе се намалува, поради тоа што компанијата се потпира на своите приходи од продажбата на постоечките производи.

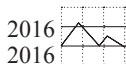
„Bridge“ капитал е потребен кога фирмата се наоѓа во преодна фаза, како поддршка на деловните и организациските трансформации со што се заокружува финансирањето. Во последната фаза од процесот на ризичен капитал за финансирање главната цел е вложување во односите со јавноста, така што инвеститорите можат да излезат од вложувањето со профит пропорционален со ризикот што го презеле. Обемот на продажба го достигнува максимумот и се јавуваат други можности како спојување со други компании, полесно елиминирање на конкуренцијата, модификација на производот, сегментирање на пазарот и др. (<http://www.mbaknol.com/business-finance/stages-of-venture-capital-financing/>)

Заклучок

Секој бизнис, секоја компанија, секое друштво, секоја институција си имаат начин на кој се финансирани. Според многу емпириски истражувања, малите компании кои се на почетокот на својот раст во едно стопанство се финансираат преку т.н. ризичен капитал. Тоа значи дека позајмуваат средства, совети, формули за развој од поголеми институции или физички и правни лица кои веќе имаат акумулирано многу поголем капитал на своето konto. Од друга страна пак, на финансиерите овој начин на финансирање им одговара од аспект дека тие очекуваат за краток временски период да ги вратат и значително да ги зголемат своите инвестиции.

Фондовите за ризичен капитал се претпријатија кои имаат задача да го контролираат капиталот и имаат за цел да привлекуваат висококвалитетни инвеститори. Тие, всушност, раководат со начинот на трошење на капиталот. Најчесто се регионални, но постојат и такви кои функционираат и на меѓународно ниво.

Најмногу користен модел на ризичен капитал се бизнис ангелите. Бизнис ангелите, всушност, претставуваат физички лица (најчесто) кои имаат за цел да му помогнат на претприемачот да го развие својот бизнис со тоа споделуваат искуство, деловни тајни, знаење и секако капитал. Тие функционираат на начин што својата инвестиција ја компензираат со удел во компанијата која се развива. Тие го делат ризикот заедно со претприемачот.

Користена литература

- Bussines Angel Investing Groups Gerowing in North America, Ewine Marion Kaufman Foundation, October 2002.
- Eric D. (2003) – Finansiranja trzista I instrumenti. 2.izdanje (285-288).
- Potencijal rizičnog kapitala - 5.Godišnja Konferencija Udruge Korporativnih Rizničara Osijek, 29.09.2008.
- Претприемништво Таки Фити, Верица Хаџи Василева – Марковска, Мифорд Беитмен – Економски факултет, Скопје 1999 ; Глава 5 - Мерките и инструментите на политиката на помагање на развојот на малите и средните претпријатија и претприемништвото (170-177).
- Кралев Т., Чубровиќ И. (2003), „Менаџмент на претприемачкиот бизнис“, ЦИМ, Скопје
- www.startups.co.uk/what-are-business-angels-and-what-can-they-offer